

deres Side dermed, at man særlig vil gjøre en Indskrænkning i deres Disposition over Bøndergaardene, som man iøvrigt ikke troer at kunne forsvare at gjøre overfor Besidderne af de frie Godser. — Efter hvad jeg har udtalt, følger det af sig selv, at jeg hverken kan stemme for Forslaget under Nr. 1 eller for Forslaget under Nr. 2, og i Forbindelse dermed heller ikke for Forslaget under Nr. 3. Hvad Forslaget under Nr. 4 angaaer, vil det jo sees, at det væsentlig gaaer i den Retning at afhjælpe en Mangel i Lovforslagets § 5, hvorpaa jeg tillod mig at henlede Opmærksomheden ved denne Sags 1ste Behandling, og forsaavidt jeg ganske maa føle mig tilfredsstillet ved dette Forslag af det ærede Udvalg, kan jeg kun takke det derfor.

Ordføreren: Naar det af min ærede Nabo tilhøre (Frederiksen) i Gaarsmødet og idag af den ærede Taler, der nu satte sig (Klein), foruden af Andre er gjort gjældende, at Forpagtningsforholdet skulde være mere fordeelagtigt og altsaa være at foretrække for Fæsteforholdet, skal jeg udtale som min Mening, at begge Forhold hvert for sig have nogle Fortrin og nogle Mangler, sammenlignede med hinanden; men det, som jeg troer er det Afgjørende, er, at vi see, at, siden Loven af 19de Februar 1861 udkom, have Godseierne anset det for meest fordeelagtigt for sig at bortforpagte. Indtil Fæsteforbedringen af 19de Februar 1861 benyttede de ikke den Ret, som de havde faaet i 1792; altsaa have de meent, at den tidligere Fæstelovgivning var det mere fordeelagtigt for dem at benytte end Retten til at bortforpagte. Men efter Loven af 19de Februar 1861 blev Forholdet omvendt, saa fandt de, at det var mere fordeelagtigt for dem at bortforpagte end at bortfæste. Her troer jeg, at man har en bestemt Kjendsgjerning for, hvad der maa ansees for at være mindst i Bøndestandens Interesse; thi det er dog vist Noget, Ingen vil benægte, at hvad der er mest i Godseiernes Interesse af disse to Overdragelsesmaader, maa være mindst i Bøndestandens Interesse. Idet man nu, efterat Godseierne have benyttet denne Forpagtningsret, har fundet, at den blev benyttet paa

en saadan Maade, at Lovgivningsmagten nødvendig maatte skride ind, og der allerede blev gjort et Skridt i denne Retning ved Loven af 25de Juni d. A., skal jeg ogsaa gjøre opmærksom paa, at hele Udvalget har været enigt om, at Forpagtning ikke var saa favorabel for Bønden som Livsfæste; thi haade Gleertallet og Mindretallet ere hvert for sig gaaede ud fra den samme Betragtning. Naar Gleertallet ikke har kunnet tiltræde Forslaget af Mindretallet, er dette jo skeet i Godseiernes Interesse; det er jo skeet, fordi Gleertallet ikke troede, at det var ret eller rigtigt at betage Godseierne Retten til at bortforpagte i Fremtiden. Altsaa de samme Betragtninger ligge til Grund hos disse Medlemmer som hos de andre, at det er til Godseiernes Fordeel at bortforpagte istedetfor at bortfæste. Dernæst skal jeg oplyse, at dette ogsaa er Regjeringens Mening, thi det fremgaaer saa klart og tydeligt, som Noget kan, af Motiverne til det Lovforslag, vi nu behandle. Efterat det der er anført, at Forpagtningscontracter navnlig ere komne i Brug, efterat Loven af 19de Februar 1861 er udkommen, hedder det nemlig: „Uholdbarheden af en saadan Retstilstand, hvorefter Godseierne have en ved Lovgivningen selv hjemlet Afgang til at dispensere sig fra de fleste og vigtigste af de Bestemmelser, som Lovgivningsmagten med Bøndestandens Bedste for Die har fundet det nødvendigt at fastsætte, er formeentlig indlysende“. Altsaa er Regjeringen enig i, at disse Forpagtninger aabne en Afgang for Godseieren til at unddrage sig fra de vigtigste og væsentligste Bestemmelser i Fæstelovgivningen, som ere givne til Fordeel for Bøndestanden, og at denne Tilstand maa være uholdbar. Hele Udvalget og Regjeringen ere altsaa fuldstændig enige om, at det er til Godseiernes store Fordeel, men til Bøndestandens Skade, naar der vælges Forpagtning istedetfor Fæste. Naar man nu vilde sige: Ja, men efter Loven af 25de Juni d. A. kan det ikke være Tilfældet, saa siger Regjeringen: Jo, det er ogsaa Tilfældet efter den Tid; thi det hedder lige efter det Citat, jeg nys anførte, at hvad der skeer ved Loven af 25de Juni d. A., finder Regjeringen ikke tilstrækkeligt, idet der endnu bestaaer haade mange og betydningsfulde